ਰਾਜਾ

ਬਨਾਮ

ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ

(2018 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 740 ਆਦਿ)

10 ਦਸੰਬਰ, 2019

[ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ ਅਤੇ ਇੰਦੂ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860:

ss 394, 396, 449, 395/397 - ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮਾ - ਸੱਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ - ਪੰਜ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ - ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1 ਤੋਂ 6 ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਾਰੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਛੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 7 ਬਰੀ - ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ - ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ - ਸੁਣਵਾਈ: ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 6 ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਖਾਤਾ - ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ (TIP):

ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ - TIP ਜੋ ਕਿ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਅੰਤਮ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਅਜਿਹੀ TIP ਦਾ ਭਾਰ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ - ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸਮੱਗਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ "ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਅਤੇ ਯਾਦਾਸ਼ਤ 'ਤੇ ਪਛਾਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ" ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟੀਆਈਪੀ ਨਾ ਰੱਖਣਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਰਟ

ਫੜੇ ਗਏ: 1.1 ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਬੂਤ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਅਸਲ ਟੁਕੜਾ ਕੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗਵਾਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਜਾਂਚ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਅੰਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਮੀ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਗੁਣਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਣਜਾਣ ਸਨ ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਨਾਖਤ ਦੇ ਸਹੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਘਟਨਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਜਾਂਚ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਿੱਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। . ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਉਪਲਬਧ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, TIP ਜੋ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਅੰਤਮ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ TIP ਨੂੰ ਕੀ ਵਜ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ TIP ਰੱਖੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪਰਾ 15] [1198- G-H; 11998-ਏ-ਸੀ]

1.2 ਜੇਕਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਅਤੇ ਯਾਦਾਸ਼ਤ 'ਤੇ ਪਛਾਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ" ਦੇ ਕਾਰਨ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹਨ, ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣਾ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਹਰੇਕ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ, ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਹਮਲਾਵਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਭੀੜ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪਰਾ 18] [1205-G-H; 1206-ਏ]

1.3 ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ 21.06.1999 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 6 ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 22.06.1999 ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ.6 ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ 01.07.1999 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 01.07.1999 ਨੂੰ ਹੀ TIP ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 01.07.1999 ਨੂੰ TIP ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। [ਪਰਾ 19] [1206-ਬੀ]

1.4 PWs 1, 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕੁਝ ਥਾਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂਜ਼ 4 ਅਤੇ 5 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। [ਪਰਾ 21] [1206-G-H; 1207-ਏ]

1.5 ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ: (ਏ) ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੇਰੀ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉਚਿਤ ਇਜਾਜ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ; (ਅ) ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 6 ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 6 ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ.6; (c) ਪੰਜ ਜ਼ਖਮੀ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਦੋ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਨੇ ਇਸ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ; ਅਤੇ (d) ਸਾਰੇ ਗਵਾਹ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੌਦੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਕੋਲ ਹਰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ ਸੀ। [ਪਰਾ 22] [1213-ਸੀ-ਐਫ]

ਮਨੂ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਦਾ NCT) (2010) 6 SCC 1 : [2010] 4 SCR 103 – 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ। ਪ੍ਰਮੋਦ ਮੰਡਲ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2004) 13 SCC 150 : [2004] 4 Suppl. SCR 479; ਵਕੀਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (1981) ਸਪਲ. SCC 28 ; ਸੁਭਾਸ਼ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1987) 3 SCC 231 ; ਸੋਨੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1982) 3 SCC 368 ; ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (2001) 3 SCC 468 : [2001] 1 SCR 1115 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

2. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 6 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ। PWs 1 ਤੋਂ 5 ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। [ਪਰਾ ੨੩, ੨੪, ੨੫] [੧੨੧੩-ਜੀ; 1214-ਬੀ]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2004] 4 ਸਪਲ. SCR 479 ਪੈਰਾ 16 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ
(1981) ਸਪਲ. SCC 28 ਨੇ ਪੈਰਾ 16 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

(1987) 3 SCC 231 ਪੈਰਾ 16 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ
(1982) 3 SCC 368 ਪੈਰਾ 16 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ
[2001] 1 ਐਸਸੀਆਰ 1115 ਪੈਰਾ 17 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ
[2010] 4 SCR 103 ਪੈਰਾ 21 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ
ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ : 2018 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ.740
ਡੀ.ਬੀ. ਵਿੱਚ ਮਦਰਾਸ ਵਿਖੇ ਨਿਆਂਇਕ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 27.04.2016 ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ. 2012 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 604
ਨਾਲ
2018 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1608-1609।
ਗੋਪਾਲ ਸ਼ੰਕਰਨਾਰਾਇਣ, ਸ੍ਰ. ਐਡਵੋਕੇਟ, ਰਾਹੁਲ ਸ਼ਿਆਮ ਭੰਡਾਰੀ, ਕੋਨਾਰਕ ਤਿਆਗੀ, ਮਿਸ. ਭਵਿਆ ਵਿਜੇ ਟਾਂਗਰੀ, ਕੇ. ਪਾਰੀ ਵੇਂਧਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਰਾਮਸੁਬਰਾਮਣੀਅਨ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਉਨੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਵਿਲੀਅਮ ਵਿਨੋਥ ਕੇਆਰ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਿਨਹਾ, ਐਡਵ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।
ਐੱਮ. ਯੋਗੇਸ਼ ਕੰਨਾ, ਐੱਸ. ਰਾਜਾ ਰਾਜੇਸ਼ਵਰਨ, ਮੀਸ਼ਾ ਅਗਰਵਾਲ, ਐਡਵ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.
ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ
ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਜੇ.
1. 2018 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 740 (ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 1 ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ) ਅਤੇ 2018 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1608-1609 (ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 2, 3, 5 ਅਤੇ 6 ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ) ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। 27.04.2016 ਨੂੰ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਨਿਆਂਇਕ ਦੁਆਰਾ 2012 ਦੇ 2012 ਅਤੇ 2013 ਦੇ 92 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 604 ਅਤੇ ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 4 (ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ) ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਾਸ ਕੀਤੀ।
2. ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰੇ 2.1 ਤੋਂ 2.3 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:- “
… …ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸੇਂਗੋਡਾ ਗੌਂਡਰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐਸ. 1 ਅਤੇ 3 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.2 ਦਾ ਪਤੀ। P.W.4 P.W.3 ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਨੂੰਹ ਹੈ। P.W.5 1 ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ P.W.2 ਦਾ ਪੋਤਾ ਹੈ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐੱਸ. 3 ਅਤੇ 4 ਦਾ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਨੱਲਵੁਮਪੱਟੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਛੱਤ ਹੇਠਾਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। 2.2 27.05.1999 ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐਸ. 1 ਤੋਂ 5, ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੌਂ ਗਏ ਸਨ. P.W.1 ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਹੈ। ਘਰ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਕਮਰੇ 'ਚ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.1 ਸੌਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐੱਸ. 3 ਅਤੇ 4 ਬੱਚੇ ਸਮੇਤ ਘਰ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਕਮਰੇ 'ਚ ਸੌਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.5 ਉਕਤ ਘਰ ਦੇ

ਸਾਹਮਣੇ ਵਰਾਂਡੇ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਪਾਇਲ 'ਤੇ ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਮਕਾਨ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ ਪੱਛਮੀ ਪਾਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟਰੈਕਟਰ ਸ਼ੈੱਡ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੰਗੋਦਾ ਗੌਂਡਰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 2) ਉਕਤ ਟਰੈਕਟਰ ਸ਼ੈੱਡ ਵਿੱਚ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਸਨ।

2.3 ਰਾਤ 09.30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਸੌਣ ਲਈ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸਨ ਤਾਂ 28.05.1999 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 1.00 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਦੋਸ਼ੀ 1 ਤੋਂ 6) ਡਕੈਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਆਏ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਟਰੈਕਟਰ ਸ਼ੈੱਡ ਵਿੱਚ ਗਏ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਮਦਦ ਲਈ ਪੁਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.2 ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.2 'ਤੇ ਵੀ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਅਲਾਰਮ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਮਦਦ ਲਈ ਚੀਕਿਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਰੋਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.2, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.1 ਜੋ ਕਿ ਘਰ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਕਮਰੇ 'ਚ ਸੌਂ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅੰਦਰੋਂ ਮੇਨ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਚਾਕੂ ਅਤੇ ਲੱਕੜ ਦੇ ਡੰਡਿਆਂ ਵਰਗੇ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਹਮਲਾ ਬਹੁਤ ਹਿੰਸਕ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧੱਕਾ-ਮੁੱਕੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.1 ਨੇ ਮਦਦ ਲਈ ਪੁਕਾਰਦੇ ਹੋਏ, ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਅਲਾਰਮ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.3 ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਖੂਨ ਵਹਿਣ ਕਾਰਨ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਉਹ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਕੇ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ, ਉਕਤ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.3 ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.4) 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਖੂਨ ਵਹਿਣ ਕਾਰਨ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਪਾਇਲ ਵਿਖੇ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.5 ਰੌਲਾ ਸੁਣ ਕੇ ਜਾਗਿਆ। ਉਸ 'ਤੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਲਾਰਮ ਉਠਾ ਕੇ ਉਹ ਥਾਲੂਕਾ ਗੌਂਡਰ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਭੱਜਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਘਰ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਜਾਇਦਾਦ ਲੁੱਟ ਲਈ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਗਹਿਣੇ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਰ 'ਚ ਸਟੀਲ ਦਾ ਤਾਲਾ ਤੋੜ ਕੇ ਗਹਿਣੇ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਏ। ਸਭ ਕੁਝ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਕੀਮਤੀ ਗਹਿਣੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐੱਸ. 1 ਤੋਂ 5 ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਥੰਗਰਾਈ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾਇਆ।

3. ਸਾਰੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਸੇਂਗੋਡਾ ਗੌਂਡਰ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ। "

1. 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਖੱਬਾ ਮੋਢਾ।

2. ਕੰਟਿਊਸ਼ਨ 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਖੱਬੀ ਗੁੱਟ।

3. ਕੰਟਿਊਸ਼ਨ 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਸੱਜੀ ਗੁੱਟ।

4. ਜਖਮ 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x ਹੱਡੀ ਡੂੰਘੀ ਖਿਤਿਜੀ ਮੱਧਮ ਸਿਰ।

5. ਜਖਮ 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਹੱਡੀ ਡੂੰਘੀ ਤਿਰਛੀ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੇ ਸਿਰ।

4. ਦੂਜੇ ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ 6.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ।

A) PW1- ਸੁੰਦਰਰਾਜਨ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ: -

“1. ਖੱਬੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ 4 x 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਇੱਕ ਘਬਰਾਹਟ

2. ਖੱਬੀ ਕੂਹਣੀ 'ਤੇ 10 x 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਖ਼ਮ।

3. ਸੱਜੀ ਕੂਹਣੀ 'ਤੇ 10 x 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜਖਮ ਵਾਲਾ ਜ਼ਖ਼ਮ।

4. ਸਿਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਹੱਡੀ ਤੱਕ 10 x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜਖਮੀ ਜ਼ਖ਼ਮ।

5. ਸਿਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਡੂੰਘੀ ਹੱਡੀ ਨੂੰ 10 x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜਖਮ।

B) PW2-Irusayi ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ:-

“1. ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ 'ਤੇ 2 cm x 1 cm x 1 ਸੈ.ਮੀ.

2. ਮੱਥੇ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ 6 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x ਹੱਡੀ ਡੂੰਘਾ ਜ਼ਖ਼ਮ।

3. ਕੰਟਿਊਸ਼ਨ 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 6 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਖੱਬੀ ਗੁੱਟ।

4. ਸੱਜੇ ਮੋਢੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ 10 cm x 10 ਸੈ.ਮੀ.

C) PW3-ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ:- “

1. ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਬਾਂਹ 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 6 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x ਡੂੰਘੀ ਤਿਰਛੀ ਹੱਡੀ ਵਾਲਾ ਜ਼ਖ਼ਮ।

2. 8 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਨੂੰ 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਖਿਤਿਜੀ ਜ਼ਖ਼ਮ ਵਾਲਾ ਜ਼ਖ਼ਮ।

3. 6 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x ਹੱਡੀ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਨੀਵਾਂ ਪਹਿਲੂ ਖੱਬਾ ਉੱਪਰਲੀ ਬਾਂਹ ਖਿਤਿਜੀ ਵਾਲਾ ਜ਼ਖ਼ਮ।

4. 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x ਹੱਡੀ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਜ਼ਖ਼ਮ ਖੱਬੇ ਕੰਨ ਦੀ ਲੋਬ ਤੋਂ ਖਿਤਿਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਵੱਲ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

5. ਸੱਜੇ ਉੱਪਰਲੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਦੇ ਉੱਪਰ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਨੱਕ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖ਼ਮ 8 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x ਹੱਡੀ ਡੂੰਘਾ।

6. 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਖੱਬੀ ਭਰਵੱਟੇ ਵਾਲਾ ਜ਼ਖ਼ਮ।

7. ਸੱਜੇ ਮੋਢੇ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਪਹਿਲੂ ਤਿਰਛੇ ਉੱਤੇ 16 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x ਹੱਡੀ ਡੂੰਘੇ ਜ਼ਖ਼ਮ।

ਡੀ) PW4-ਥੰਗਮਮਲ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਸਨ:- "

10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x ਹੱਡੀ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਜ਼ਖ਼ਮ ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਸਿਰ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

E) PW5- ਸੇਂਗੋਡਾਨ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

"1. ਕੰਟਿਊਸ਼ਨ 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਖੱਬਾ ਗੋਡਾ।

2. ਘਬਰਾਹਟ 6 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x ¼ ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਸੱਜੇ ਪੱਟ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਸਾਹਮਣੇ। 5. 28.05.2009 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 6.00 ਵਜੇ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.1-ਸੁੰਦਰਰਾਜਨ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ-ਪੀ1) ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੰ.238/1999 ਨੂੰ ਸਿੰਗਾਰਾਪੇੱਟਾਈ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:- "27-05- ਨੂੰ 1999 ਦੀ ਰਾਤ ਲਗਭਗ 9.30 ਵਜੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਭੋਜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਸਤਰਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਟਰੈਕਟਰ ਸ਼ੈੱਡ ਵਿੱਚ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੇਂਗੋਦਨ ਘਰ ਦੇ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਥੰਗਮ ਆਪਣੀ ਬੱਚੀ ਮੰਜੂ ਨਾਲ ਘਰ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਪਾਸੇ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੌਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਘਰ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਪਾਸੇ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੌਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੇ ਕਰੀਬ 1.00 ਵਜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਰੌਲਾ ਸੁਣਿਆ, ਜਾਗਿਆ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਕਮੀਜ਼ ਪਹਿਨੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਸੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਉੱਥੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਬੈਠਾ ਮਿਲਿਆ। 6 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ 'ਤੇ ਡੰਡੇ ਅਤੇ ਕੋਡ਼ੂਵਾਲ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁੱਟਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ 5 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਾਈਂ ਦੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚੇਨ ਕੱਟ ਕੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ। ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਅਤੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਡੰਡੇ ਅਤੇ ਕੋਡ਼ੂਵਾਲ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰਾ ਰੌਲਾ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਕੁਮਾਰ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਦੌੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਡੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਥੰਗਮ ਕੁੱਟਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਬਾਹਰ ਆਈ ਪਰ ਕੋਡ਼ੂਵਾਲ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ 10 ਸਾਵਰੇਨ ਦੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚੇਨ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਲੱਤ ਦੀ ਚੇਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੋਹ ਲਈ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਤਾਲਾ ਤੋੜਿਆ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਲੱਤ ਅਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਲੱਤ ਦੀ ਚੇਨ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦੇ ਬੇਟੇ ਸੇਂਗੋਦਨ ਨੇ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਭੱਜ ਗਏ। ਉਹ 20 ਤੋਂ 25 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ 7 ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਸਾਡਾ ਰੌਲਾ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਮਸੁੰਦਰਮ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ ਆਦਿ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਆਏ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 4.00 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਉਥੰਗਰਾਈ ਲੈ ਗਏ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਸੇਂਗੋਦਨ

ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਇਲਾਜ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਚੋਰੀ ਹੋਏ ਸਮਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 45000/- (ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ) ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਚੋਰੀ ਕੀਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਏ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ ਚੋਰੀ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਜੇ ਉਹ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

6. ਜਾਂਚ PW17-M.Chinnathambi, ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ.1-ਰਾਜਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ.2- ਗੋਵਿੰਦਰਾਜ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ.3-ਪਲਾਨੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ.4-ਵੰਦੀਕਰਨ @ਮੁਰੂਗਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ.5-ਇਲੁਮਲਾਈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ.7- ਅਰੁਮੁਗਮ ਨੂੰ 21.06.1999 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 6-ਚਿੰਨਾਪਾਇਨ ਨੇ 22.06.1999 ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਸਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। 27.06.1999 ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ (ਛੋਟੇ ਲਈ ਟੀਆਈਪੀ) ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। 28.6.1999 ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 6 - ਚਿੰਨਾਪਈਆਨ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਬੰਧਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ 29.06.1999 ਨੂੰ 01.07.1999 ਨੂੰ TIP ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ.6 ਦਾ 01.07.1999 ਤੋਂ 3 ਦਿਨ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, TIP 01.07.1999 ਨੂੰ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਿਊਜ਼ 1 ਤੋਂ 5 ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। TIP ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ PW11-Boopalan, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਬ-ਜੱਜ ਰਾਣੀ ਪੇਟਾਈ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ।

7. ਤਫਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ, ਸਬੰਧਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਬਰਾਮਦਗੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

i) ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ MO 18 ਕਲਾਈ ਘੜੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ

ii) ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ MO 12 ਸੋਨੇ ਦੀ ਚੇਨ, MO 21, 23 ਅਤੇ 24 ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ, MOs 46 ਅਤੇ 47 ਕੱਪੜੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਸਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

iii) ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ MOs 48 ਅਤੇ 49 ਨਾਮ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਸਮੇਤ ਇੱਕ ਲਾਲ ਕਮੀਜ਼ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ।

iv) ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 4 ਤੋਂ MOs 13, 14, 15 ਅਤੇ 19 ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

v) ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 5 ਤੋਂ MO 6 ਅਤੇ 16 ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

vi) ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 6 ਤੋਂ MO 17 ਇੱਕ ਗੁੱਟ ਘੜੀ ਅਤੇ MO 43 ਅਤੇ 56 ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

8. ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਪਰੋਕਤ ਸੱਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ('ਆਈਪੀਸੀ', ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 109, 120ਬੀ, 394, 395, 396, 449 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। . ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ, ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ PWs 1 ਤੋਂ 5 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 6 ਨੂੰ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋਣ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 7 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ TIP ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨ:-

a) PW1-ਸੁੰਦਰਰਾਜਨ ਨੇ ਕਿਹਾ:- “ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗਹਿਣੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਫੜੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਅਸੀਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਇਹ ਘਟਨਾ ਦੇ 25 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਸੀ।

b) PW2-Erusayee ਨੇ ਕਿਹਾ:- “ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੁੱਲ 6 ਵਿਅਕਤੀ ਆਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਫੜੇ ਗਏ ਸਨ ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ, ਸਲੇਮ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ।

c) PW3-ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ:- “ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ, 6 ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਏ ਅਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਛਾਣੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। … … ਮੈਂ ਘਟਨਾ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਸਿੰਗਾਰਾਪੇਟਈ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ।

d) PW4-Thangammal ਨੇ ਕਿਹਾ:- “ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ 4 ਸਾਵਰੇਨ ਦੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚੇਨ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੰਗਾਰਾਪੇਟਈ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀ ਆ

ਕੇ ਲਿਖਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਲੇਮ ਜੇਲ 'ਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਸਲੇਮ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਮੋਰਾਪੁਰ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ।

e) PW5-ਸੇਂਗੋਡਨ ਨੇ ਕਿਹਾ:- "ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੇਰੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ, ਮੈਂ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਅਰੁਮੁਗਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਮੈਂ ਅਰੁਮੁਗਮ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਛਪੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਰਾਪੁਰ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਨਾਖਤ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖ਼ਬਾਰ "ਧੀਨਾ ਠਾਣੀ" ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ।

9. ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.11-ਬੂਪਲਨ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਟੀਆਈਪੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 6 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ 19 ਹੋਰ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਡਮੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 1 ਤੋਂ 5 ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਦੂਜੇ ਪੰਚ ਕਾਸਿਮ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। PW17, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ 1 ਤੋਂ 5 ਅਤੇ 7 ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ:-

"ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ 1 ਤੋਂ 5 ਅਤੇ 7 ਨੂੰ ਸਿੰਗਾਰਾਪੇਟਈ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ 1 ਤੋਂ 5 ਅਤੇ 7 ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ 21-06-1999 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ।

10. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਗਿਰੀ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਿਤੀ 24.07.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 1 ਤੋਂ 6 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 394, 396, 449 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 3 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 397 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 395 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2, 4, 5 ਅਤੇ 6 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 395 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਤੇ ਮੂਲ ਵਾਕਾਂ ਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 7 ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

11. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 2012 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 604 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 1 ਤੋਂ 5 ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ 2013 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 92 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 6 ਦੁਆਰਾ

ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 27.04.2016 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1, 2, 3, 5 ਅਤੇ 6 ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਲਈ ਸਿੱਖੇ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਸ਼ਿਆਮ ਭੰਡਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸ਼ੰਕਰਨਾਰਾਇਣਨ, ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਐੱਮ. ਯੋਗੇਸ਼ ਕੰਨਾ, ਰਾਜ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। 12. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੁੱਖ ਬੇਨਤੀਆਂ ਹਨ: (ਏ) ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ। PWs ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਾਖਲੇ 1, 2, 3 ਅਤੇ 4 ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਥਾਨਕ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

(ਬੀ) ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸੰਸਕਰਣ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 7 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਸਪਾਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਗੁਆਂਢੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਰ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 7 ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ.7 ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(c) ਰਿਕਵਰੀ PW8-ਥੰਗਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪੰਚ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

13. ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਨਨਾ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, PWs.1 ਤੋਂ 5 ਦੁਆਰਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦਾ ਖਾਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਠੋਸ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਹਰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ; ਅਤੇ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ।

14. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਇਹ ਘਟਨਾ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰੀ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ 1 ਤੋਂ 5 ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਪਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪਛਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ ਜਾਂ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪਰ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ 20 ਤੋਂ 25 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਕਮੀਜ਼ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇਕਰ ਹਰੇਕ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਮਲਾਵਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ

ਕਾਫ਼ੀ ਨੇੜੇ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

15. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਠੋਸ ਟੁਕੜਾ ਕੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗਵਾਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਜਾਂਚ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਅੰਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਮੀ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਗੁਣਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਣਜਾਣ ਸਨ ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਨਾਖਤ ਦੇ ਸਹੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਘਟਨਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਜਾਂਚ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਿੱਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। . ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਉਪਲਬਧ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, TIP ਜੋ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਅੰਤਮ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ TIP ਨੂੰ ਕੀ ਵਜ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

16. ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ TIP ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 10 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਘਾਤਕ ਮੰਨਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ 40 ਦਿਨ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਪ੍ਰਮੋਦ ਮੰਡਲ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ 1 ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 17.01.1989 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 18.02.1989 ਨੂੰ ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਮਤਲਬ ਕਿ TIP ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਕਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਸੀ। ਵਕੀਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ 2, ਸੁਭਾਸ਼ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ 3 ਅਤੇ ਸੋਨੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ 4 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟੀਆਈਪੀ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: "

18. ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦੀ ਸੱਚਾਈ

'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਟੈਸਟ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ। ਭਰਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਰਿਲਾਇੰਸ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 5 ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ: (SCC p. 898, ਪੈਰਾ 6) 1 (2004) 13 SCC 150 2 (1981) Suppl. SCC 28 3 (1987) 3 SCC 231 4 (1982) 3 SCC 368 5 (1973) 3 SCC 896

“6. Sk ਵਿੱਚ. ਹਸੀਬ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ 6 ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਰੱਖਣਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ। ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਮੌਕਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਕਾਰਨ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਦੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਇੱਥੇ ਫਿਰ ਵੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦੇਰੀ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਹਰ ਸੰਭਵ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਿਵਾਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਅਨਿਯਮਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਣਉਚਿਤ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਪਰੇਡ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੇਨਿਯਮੀ ਸੀ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਪਰੇਡ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਬੇਕਾਰ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ, ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦਾ ਆਯੋਜਨ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ

ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ ਜਾਂ ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੇਨਿਯਮੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

19. ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵੀ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ U.P.7 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 6 (1972) 4 SCC 773 7 (2003) ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ 47 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 3 SCC 569 ਅਪੀਲਕਰਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬ੍ਰਿਜ ਮੋਹਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ 8, ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ 9 ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਰੇਸ਼ 10 ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ 'ਤੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਸਮੇਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ, ਉਸ ਦੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਆਇਆ ਤਾਂ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਦਕਿ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਹ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਸਨ ਜੋ ਗਵਾਹ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛਾਪ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ 47 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਘੱਟ ਜਾਂ ਅਲੋਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਮਾਮਲਾ ਪਛਾਣਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਵੀ ਉਭਰ ਜਾਣਗੇ। ਸਿਰਫ਼ 47 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਮਿਟਾ ਸਕੇਗਾ।

20. ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਹੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੋਈ ਅਟੱਲ ਨਿਯਮ ਲਗਾਉਣਾ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਹੈ। ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟੈਸਟ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੁਰਾਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਅਣਜਾਣ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ। ਪੀੜਤ ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਹੀ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ। ਅਪਰਾਧੀ ਪੀੜਤ ਲਈ ਅਣਜਾਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ ਸਿਰਫ਼ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੱਚਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ

'ਤੇ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਹੈ? ਇਸ ਲਈ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲਤਾ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 8 (1994) 1 SCC 413 9 (2001) 3 SCC 468 10 (2000) 1 SCC 471 ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਅਸਵੀਕਾਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤ।

21. ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਮਲਖਾਨਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. 11 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਬੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਜੇ.) ਮੈਂਬਰ ਸੀ, ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 751-52, ਪੈਰਾ 7)

"7. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਛਾਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਕੈਟੇਨਾ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੱਥ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਗਵਾਹ ਦਾ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਪਛਾਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੂਰਵ ਜਾਂਚ ਪਛਾਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼, ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਜਨਬੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਿਯਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਝਦਾਰੀ ਦਾ ਇਹ ਨਿਯਮ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ। ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੇ ਪੜਾਅ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਇਹ ਪਰੇਡ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 162 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰੀਖਣ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਭਾਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਢੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜ਼ੋਰ) 11 (2003) 5 SCC 746 A B C D E F G H

1203 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

17. ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ 9 ਵਿੱਚ ਇਹ ਘਟਨਾ 09.04.1988 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 28.05.1988 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 02.06.1988 ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ TIP ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ, ਪੀਡਬਲਯੂਜ਼ 37 ਅਤੇ 38, ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਅਤੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਪਛਾਣ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

"11. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋਨੀ4 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ 42 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਇਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਇੰਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਯਾਦ ਹੋਣ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ. ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ. ਅਬਦੁਲ ਹਫੀਜ਼ ਬਨਾਮ ਏ.ਪੀ.12 ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਡਕੈਤੀ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਪਛਾਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰੀ ਨਾਥ 13 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੈ। ਪਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਮੁੱਲ, ਪਛਾਣ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਟੈਸਟ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤਤਕਾਲਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਣਜਾਣ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੇਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਟੈਸਟ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ (ਪੈਰਾ 9) ਪ੍ਰੋ. ਬੋਰਚਾਰਡ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ: ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ: “ਪੀੜਤ ਜਾਂ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਸੰਤੁਲਨ ਉਸ ਦੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਇੰਨਾ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਕਸਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਛਾਣ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਮਨੋਰਥ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਤਸਾਹਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ - 12 (1983) 1 SCC 143 13 (1988) 1 SCC 14 ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਇੱਛਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਸਹੀ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ, ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਲੱਭਣ ਲਈ, ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੁਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਅਚੇਤ ਤੌਰ' ਤੇ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ

ਬਣਾਈ ਗਈ ਪਛਾਣ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸ਼ੰਕੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।" 12. ਏ.ਆਈ.ਆਰ. ਪੈਰਾ 10 ਅਤੇ 11 ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਹੈ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 21, ਪੈਰਾ 19-21) “

19. ਪਛਾਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸਿਰਫ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਛਾਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਹੈ। Sk ਵਿੱਚ. ਹਸੀਬ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ 6 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੀ. 777, ਪੈਰਾ 5) '

... ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ ਗਵਾਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਉਸ ਲਈ ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 20. ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ 14 ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ: [ਐਸ. 718, SCC (Cri) ਪੀ. 641, ਪੈਰਾ 6] '

ਇਹ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦਾ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੰਧਤ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਸਾਬਕਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਸਹੀ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।'

21. ਇਹ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕੋਈ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਜੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਅਤੇ ਯਾਦਾਸ਼ਤ 'ਤੇ ਪਛਾਣ ਦੀ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਬਾਹਰ ਲਿਆਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ: 'ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੂਬਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸਲ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਜਾਂ ਵਿਵਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਡਿਆਉਣ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਜ਼ਖਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ PW 37 ਅਤੇ PW 38 ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦਾ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਪਛਾਣ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿੱਥੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਅਤੇ ਯਾਦਾਸ਼ਤ 'ਤੇ ਪਛਾਣ ਦੀ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ

ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਅੱਤਵਾਦ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਅਜੋਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਨਾ ਕਰਨਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਰੇਸ਼ 10 ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੀ. 478, ਪੈਰਾ 22) “ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਜਾਂਚ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹਨ। ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੋ ਗੁਣਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੈਦੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੱਕੀ ਅਸਲ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। (ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜ਼ੋਰ)

18. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਅਤੇ ਯਾਦਾਸ਼ਤ 'ਤੇ ਪਛਾਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ" ਦੇ ਕਾਰਨ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹਨ, ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣਾ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਰਤਮਾਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਹਰੇਕ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸੌਦੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ, ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਕਾਫੀ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵ. ਹਮਲਾਵਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਭੀੜ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ।

19. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ 21.06.1999 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 6 ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 22.06.1999 ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅੱਗੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ.6 ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ 01.07.1999 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 01.07.1999 ਨੂੰ ਹੀ TIP ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 01.07.1999 ਨੂੰ TIP ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

20. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੋ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ

ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਸਨ। PWs 1, 2, ਅਤੇ 3 ਦੇ ਜਵਾਬ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਪਛਾਣਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਕਿ ਗਵਾਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਛਪੀਆਂ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ, PW1 ਦੁਆਰਾ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.4 ਦਾ ਜਵਾਬ ਚਾਰ ਸਾਈਂ ਦੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚੇਨ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਨਾਖਤ ਮੋਰਾਪੁਰ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ 1, 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਜਵਾਬਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਿੰਗਾਰਾਪੇਟਈ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਸਨ। PW4 ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। PW5 ਨੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਧੀਨਾ ਠਾਣੇ" ਅਖਬਾਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਕੀ “ਧੀਨਾ ਠਾਣੀ” ਅਖਬਾਰ ਸਬੰਧਤ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਬਚਾਅ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 21. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੰਜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ, ਅਰਥਾਤ, ਪੀਡਬਲਯੂਜ਼ 4 ਅਤੇ 5 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। PWs 1, 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕੁਝ ਥਾਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸਨ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਮਨੂ ਸ਼ਰਮਾ v ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ.) 15 ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: “252. ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਤਸਵੀਰਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਨਾਖਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਲਈ, ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੋਟੋ ਪਛਾਣ ਜਾਂ TIP, ਸਾਰੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹਨ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਹੁੰ ਦੇ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੋਟੋ ਦੀ ਪਛਾਣ ਧਾਰਾ 162 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਫੋਟੋਆਂ 'ਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

253. ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਮਨੂ ਸ਼ਰਮਾ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। 711 ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟਾਡਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਫੋਟੋ TIP ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਮਰ ਅਬਦੁਲ ਸਕੂਰ ਸੋਰਠੀਆ ਬਨਾਮ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿਊਰੋ 17 ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਫੋਟੋ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧਤ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੀ. 143, ਪੈਰਾ 10-12) “10. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਗਲਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਫੋਟੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਿਸਟਰ ਐਲਬਰਟ ਮਖਾਤਸ਼ਵਾ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਫੋਟੋ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਟਰੱਕ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। . 11. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਫੋਟੋ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਅੱਤਵਾਦ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 15 (2010) 6 SCC 1 16 (1994) 3 ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। SCC 569 17 (2000) 1 SCC 138 1987. ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਫੋਟੋ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭਗੌੜਾ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੁੱਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੀ. 711, ਪੈਰਾ 361)

'361. ਜੇਕਰ ਫੋਟੋ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਛਾਣ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਘੋਰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਐਕਟ 12 ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਮਿਸਟਰ ਮਖਤਸ਼ਵਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਛਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਆਰਾਮ ਕਰਨਗੇ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਫੋਟੋ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ। . ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਕੱਲੇ ਇਹ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ. ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਹੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਫੋਟੋ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ

ਨੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭਗੌੜਾ ਅਪਰਾਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 16 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

254. ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ TIP ਵੀ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 162 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਫੋਟੋ ਦੀ ਪਛਾਣ ਧਾਰਾ 162 ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੈ, ਗਲਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਟੁਕੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਹੀ ਅਰਥਾਤ ਪਛਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। TIP ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਤਰਕ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੋਟੋ ਪਛਾਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ ਇਸ ਤੱਥ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਜਾਂਚ ਲਈ ਇੱਕ ਸਹਾਇਤਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, IO ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ TIP ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਸਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। . ਅਭਿਆਸ ਵਿਧੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਸਮਝਦਾਰੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਇੱਕ IO ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਫੋਟੋ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 255. ਸ੍ਰੀ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਡੌਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੀ ਕੋਈ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਿਛਲੀ ਟੀਆਈਪੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਹਰੀ ਨਾਥ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ। 13 ਅਤੇ ਬੁਧਸੇਨ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ.

18 ਇਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਿਰਣੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਪਿਛਲੀ TIP ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਡੌਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹੈ। 256. ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਅੱਜ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ: ਮੁਨਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਗੌਤਮ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਪੀ. 19: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 642-45, ਪੈਰੇ 16-17 ਅਤੇ 19) “

16. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਟਰੂ ਬਨਾਮ U.P.20 ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਛਾਣ ਟੈਸਟਾਂ ਵਿੱਚ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹਨ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦੇ ਕੇ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ

ਸਹੀ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਛਾਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਇਜ਼ਹਾਰ ਹੁਸੈਨ 21।) ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ। ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਜੋ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਹਾਇਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰੋਤ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਪਛਾਣਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਟੈਸਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, 18 (1970) 2 SCC 128 19 (2005) 9 SCC 631 20 (1971) 2 SCC 75 21 (1973) 2 SCC 406 ਜਾਂਚ ਪੜਾਅ ਦੌਰਾਨ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼, ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਛਾਪ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜੁਰਮ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਛਾਣ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਟੈਸਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਡ ਅਤੇ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਜਾਂਚ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦਰਸਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਮ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਾ ਰਹੇ। ਜੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਲਾਤ ਕਾਬੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

17. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਕੈਟੇਨਾ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੱਥ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਗਵਾਹ ਦਾ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਪਛਾਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੂਰਵ ਜਾਂਚ ਪਛਾਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼, ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਿਯਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਜਨਬੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਮਝਦਾਰੀ ਦਾ ਇਹ ਨਿਯਮ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ

ਹੈ, ਜਦੋਂ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ। ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਇਹ ਪਰੇਡ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 162 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰੀਖਣ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਭਾਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਢੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਵੇਖੋ ਕਾਂਤਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 22., ਵੈਕੁੰਟਮ ਚੰਦਰਪਾ ਬਨਾਮ ਏ.ਪੀ.23 ਦਾ ਰਾਜ, ਬੁਧਸੇਨ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ.18 ਦਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਰਾਜ।)

* * *

19. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ 24 ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਰੋਲ ਕਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 16-12-1971 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਈਫਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਗੋਲੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਰਾਈਫਲ ਤੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੀ. 481, ਪੈਰਾ 4) '

4. ਇਸ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਵੱਲੋਂ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ। ਜੋ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਸੀਨ 'ਤੇ ਆਇਆ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਾਦੂਨਾਥ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. 25 ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਤੱਥ ਹੀ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਹਰੇਕ 22 ਏ.ਆਈ.ਆਰ (1958) ਐਸ.ਸੀ. 350 23 ਏ.ਆਈ.ਆਰ

(1960) ਐਸ.ਸੀ. 1340 24 (1975) 4 SCC 480 25 (1970) 3 SCC 518. ਘਟਨਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤਿਕਥਨੀ ਦਾ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਕੱਲੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।'

ਮਲਖਾਨਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਪੀ.11 ਦਾ ਰਾਜ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 751-52, ਪੈਰਾ 7) “7. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਛਾਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਕੈਟੇਨਾ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੱਥ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਗਵਾਹ ਦਾ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਪਛਾਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੂਰਵ ਜਾਂਚ ਪਛਾਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼, ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਜਨਬੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਿਯਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਝਦਾਰੀ ਦਾ ਇਹ ਨਿਯਮ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ। ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੇ ਪੜਾਅ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਇਹ ਪਰੇਡ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 162 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰੀਖਣ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਭਾਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਢੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। .....

259. ਮੁੱਲਾਗਿਰੀ ਵਜਰਾਮ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਏ.ਪੀ. 26 ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਨੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਪਰ TIP ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕੇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਫ਼ੋਟੋ ਪਛਾਣ ਅਤੇ TIP ਸਿਰਫ਼ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹਨ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ। ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਹੁੰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਹਨ।

22. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ:

(a) ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੇਰੀ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉਚਿਤ ਇਜਾਜ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ;

(ਅ) ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 6 ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 6 ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ.6;

(c) ਪੰਜ ਜ਼ਖਮੀ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਦੋ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਨੇ ਇਸ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ; ਅਤੇ

(d) ਸਾਰੇ ਗਵਾਹ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੌਦੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਕੋਲ ਹਰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ ਸੀ।

23. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਪਛਾਣ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 6 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ, ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਸਾਨੂੰ PWs 1 ਤੋਂ 5 ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। 26 1993 Supp. (2) SCC 198

24. ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦੇ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਸੂਲੀ ਅਤੇ ਕੀ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਸਨ, ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

25. ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਕਲਪਨਾ ਕੇ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ

ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate